

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI YOSHLAR SIYOSATI VA SPORT VAZIRLIGI

JISMONIY TARBIYA VA SPORT BO‘YICHA MUTAXASSISLARNI QAYTA TAYYORLASH VA MALAKASINI OSHIRISH INSTITUTI SAMARQAND FILIALI



“JISMONIY TARBIYA VA SPORTDA XORIJIY TAJRIBALAR” MODULI

1-amaliy video dars

“Jismoniy tarbiya fani o‘qituvchisi” malaka oshirish yo‘nalishining umumiy o‘rta ta’lim maktablari jismoniy tarbiya o‘qituvchilari uchun

“Jismoniy tarbiya, sport nazariyasi va uslubiyati” kafedrasi professori. H.T.Rafiev

Samarqand-2023



Amaliy mashg`ulot. 1-Mavzu. Jismoniy tarbiya va sport ta'limi sifatini oshirishda AQSh, Yevropa va Osiyo davlatlari tajribasi.

Reja

- 1.1. Jismoniy tarbiya va sport ta'limi sifatini oshirishning global ahamiyati.
- 1.2. Jismoniy tarbiya va sport ta'limi sifatini oshirishda AQSh, Yevropa va Osiyo davlatlari tajribasi

Dunyonin taraqqiy etgan ko'pgina mamlakatlari rivojlanishga to'rtki bo'layotgan omil asosan sport klublari o'rtasidagi raqobatdir. Rivojlangan davlatlar xususan, AQSh, Yevropa davlatlari, Yaponiya, Koreya va Xitoy, Rossiya davlatlarida kuchli sportchilarning yetishib chiqayotganligi va raqobatning kuchliligi evaziga sport klublari o'rtasida yuqori natijaga erishilmoqda. Biroq, sport biznesda muhim o'zgarishlar ro'y bermoqda.

Bugun sportni davlat tomonidan huquqiy tartibga solish bo'yicha muhim ta'sir ko'rsatadi va professional sport bilan yaqin munosabatlar mavjud.

Sport turlari bo'yicha musobaqalar ham yil sayin son va nufuzi jihatidan o'sib bormoqda. Har yili millionlab turli xil ommaviy sport musobaqalari tashkil qilinib ularda milliardlab odamlar ishtirok etmoqdalar.

Bu musobaqalarda har bir odam, o'zining jismoniy imkoniyatlarini namoyish etish imkoniyatiga ega bo'ladi.



AQSH maktablari va universitetlarida sport.

- Amerika maktablari va universitetlari mamlakat milliy sporti, ham havaskorlar, ham professionallar uchun poydevor sanaladi. Sportchilarning zaxirasi asosini- maktablar va oliy o'quv yurtlari talabalari tashkil qiladi, ular milliy terma jamoalar xalqaro musobaqalarda va professional klublarda qatnashish uchun jalb qilinadi.
- Maktab sport musobaqalarida jami 3,8 million o'g'il va 0,8 million qiz ishtirok etadi. AQSh umumta'lim maktablarining 94,4 foizi basketbol, 63,3 foizi yengil atletika, 63,1 foizi beysbol, 52,4 foizi futbol bo'yicha maktablararo musobaqalarda qatnashadi. Boshqa sport turlari bo'yicha musobaqalarda qatnashish foizi ancha past. Maktablararo sportning o'ziga xos xususiyati musobaqalar taqvimining yuqori to'yinganligi va barqarorligidir. 12 hafta davom etadigan mavsumda mamlakatda 180 000 basketbol o'yinlari o'tkaziladi. Mavsum davomida yengil atletika bo'yicha 62,4 ming ikki tomonlama, 15,5 ming uch tomonlama va 10 mingga yaqin zona, liga va shtat yig'ilishlari o'tkazilmoqda.
- Maktablararo musobaqalarni moliyalashtirishning asosiy manbalari kassa tushumlari, tomoshabinlarga xizmat ko'rsatish imtiyozlarini sotishdan tushgan mablag'lar, korxonalar va jismoniy shaxslarning grantlari va xayriyalari, agar mavjud bo'lsa, maktab umumiy jamg'armalaridir.
- Maktablararo sport turlarini tashkil etish alohida maktablarning ixtiyoriyligi va avtonomligi tamoyiliga asoslanadi. Barcha shtatlarda sport uyushmalari mavjud.



- Universitetlararo sport turlari, shuningdek, tor doiradagi sport turlarining, jumladan, birinchi navbatda, Amerika futboli, basketbol, beysbol, yengil atletika va boshqalarning ustun rivojlanishi bilan tavsiflanadi.
- Oliy o'quv yurtlariaro sport turlari oliy o'quv yurtlari ichidagi ommaviy sport turlariga bog'liq emas, terma jamoalarni jalb qilish esa umumta'lim maktablari bitiruvchilari orasidan sportchilarni sport stipendiyalari bilan ta'minlash asosida ularni maxsus izlash va saralash yo'li bilan amalga oshiriladi. Mamlakatning 59 ta yirik oliy o'quv yurtlarida 10,5 ming kishi sport stipendiyatlarida o'qiydi.
- Maktablararo va oliy o'quv yurtlararo sport dasturlaridagi nomutanosiblik, kuch va mablag'larning tor miqdordagi eng ommabop sport turlariga qaratilishi natijasida aholining, ayniqsa talabalarning asosiy qismi jismoniy tayyorgarligini mustahkamlash vositasi sifatida tafovuti ommaviy sportning rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shunga qaramay maktablararo va oliy o'quv yurtlararo sport turlari yuqori toifali sportchilarni tayyorlashning muhim bo'g'ini bo'lib, mamlakatimiz terma jamoalari va professional sport turlarini to'ldirish uchun doimiy va yuqori malakali zaxirani ta'minlaydi.

- AQSH havaskor atletika ittifoqi (AAU) 1888-yilda tashkil etilgan. U xalqaro federatsiyalar tomonidan quyidagi sport turlari bo'yicha AQSh vakili sifatida tan olingan: yengil atletika, bobsley, boks, chang'i sporti, kurash, suzish, (sho'ng'ish va suv polosi), dzyudo , og'ir atletika.
- 1963-yildan boshlab NOCA (Amerika Xalqaro Olimpiya qo'mitasi) rahbariyati Qo'shma Shtatlarning Olimpiya arenasida raqobatbardoshligini kuchaytirish uchun bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirdi. Prezidentlar va AQSh Kongressi tomonidan NOCA faoliyatiga katta e'tibor qaratildi. AQSHning Olimpiya o'yinlari va boshqa yirik xalqaro sport musobaqalarida ishtirok etishining siyosiy va mafkuraviy jihatlarining ahamiyati ortib borayotgani hamda ularga mamlakat hukmron doiralari tomonidan e'tiborning tobora ortib borayotgani AQSH MOQning roli va nufuzini mustahkamlashga xolisona yordam berdi.



● **Fransiya.** Fransiyada bolalar jismoniy tarbiya bilan nafaqat maktabda, balki maxsus sport dam olish markazlarida ham shug'ullanadilar. Fransiyada bolalar haftasiga uch soat - dushanba, seshanba va juma kunlari jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishadi. Fransuz maktablarida chorshanba dam olish kunidir.

● – Jismoniy tarbiya darslari bo'ladigan kunlari bolalar sport kiyimida maktabga boradi. Bolalar sporti bu- to'p o'ynash, arqon, halqa va kegli bilan o'yinlardir. Kichkintoylar harakatlarni muvofiqlashtirishni, muloqot qilishni va guruhda hamkorlik qilishni o'rganadilar.

● Katta yoshdagi bolalar uchun qishloq maktabida odatdagi sport mashg'ulotlari va sayohatlaridan tashqari “yashil”, “qor”, “dengiz” mashg'ulotlari ham tashkil etiladi. Kovid va karantindan oldin har yili noyabr yoki iyun oylarida bolalar o'qituvchi bilan birgalikda sport dam olish markazlariga borishdi. Bir hafta davomida bolalar markazda yashaydilar, o'simlik va hayvonot dunyosini o'rganadilar, piyoda sayohat qiladi va mustaqil bo'lishni o'rganadi.



Buyuk britaniya (Birlashgan Qirollik).

- - Maktablarda bolalarning yugurish, sakrash, shovqin solib sho'xlik qilishlari uchun katta-katta faolar zaliga o'xshagan xonalarda surib tortib olinadigan maxsus shved devori mavjud, ammo sakrash uchun jihozlar, arqon va shunga o'xshash narsalar yo'q.
- O'rta maktab, ya'ni katta (yuqori) sinflarda darslar albatta sport zalida o'tkaziladi. Avval qizish URM, keyin yugurish, bir semestrda ular basketbol, badminton, fitnes bilan shug'ullanishlari mumkin. Kuch mashqlari mavjud. Ba'zan dasturga batutda sakrash kiritiladi. Ammo o'rta maktabda ham hech qanday imtihon sinovlarini topshirishmaydi.

- Osiyo mamlakatlari orasida Xitoy, Yaponiya, Janubiy Koreya, Eron va boshqa mamlakatlarida ham jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishda o'ziga xos tajribalar to'plangan.
- Bugungi kunda Xitoyda ushbu soha bo'yicha to'plangan tajribalar butun jahon o'rganmoqda va ba'zi andozalarni olmoqdalar.
- Xitoyning asosiy muvofaqiyati bu jismoniy tarbiya va sport ta'limida intizomga, mehnatsevarlikka hamda vatanparvarlikka katta e'tibor berish bilan rivojlangan mamlakatlardagi tajribalarni chuqur o'rganib, o'zlariga moslashtirib amalga oshirishga katta e'tibor beriladi.
- AQSh, Yevropa, Osiyo mamlakatlari tajribalari bu video darsda qisqagina izoh beraoldik xolos. Bu tajribalarni kengroq mustaqil o'rganishga har birimiz harakatqilishimiz zarur.
- Bu haqda prezidentimiz Shavkat Mirziyoev 2022-yil 23-maydagi video selektorda aniq ko'rsatmalarni bergan edilar.

**E'TIBORINGIZ UCHUN
RAHMAT!!!**